

Beogradsko Narodno pozorište na Dubrovačkim ljetnim igrama predstavilo osuvremenjenu verziju kultnog "Balkanskog špijuna"

Ilija Čvorović riješio se tereta Golog otoka

Denis Derk

"Balkanski špijun" Dušana Kovačevića kultni je tekst srpske i jugoslavenske komediografije, pa je u izvedbi beogradskog Narodnog pozorišta koji je pandan Hrvatskom narodnom kazalištu doplovio i do jubilarnih Dubrovačkih ljetnih igara. Za predstavu koju je režirala i bitno aktualizirala Tatjana Mandić Rigonat tražila se karta više, pa je festival morao dodati još jednu izvedbu koja je rasprodana iznimno brzo, te bi publika vjerojatno i treću večer ispunila zgusnuto gledalište od 500 mjesta u parku Gradac. Razlog za nevjerovatnu popularnost "Balkanskog špijuna" svakako je njegova filmska verzija u kojoj je briljirao Danilo Bata Stojković (a važnu ulogu odigrao i Zvonko Lepetić), pa se neke Kovačevićeve replike iz tog filma u Hrvatskoj pamte i do dana današnjeg, baš kao i iz nekih drugih filmova koje je potpisao Kovačević scenaristički genij.

Realistično i komorno

Tatjana Mandić Rigonat se u skladu s tekstom odlučila za realističnu i komornu predstavu u kojoj je glavni teret bačen na pleća moćnog glumca Ljubomira Bandovića, ali i predstavu koja je dosta dramatično smještena u današnji kontekst Srbije koja nevoljno čeka na ulazak u Europsku uniju boreći se s vlastitim povijesnim demonima, ali i s krizom identiteta. Krizu identiteta ima i zlosretni Ilija Čvorović koji ovdje nije, kao u originalnoj verziji, čovjek s teretom Golog otoka, nego mali stanovnik Beograda koji je vlastitim rukama, ciglu po ciglu, izgradio kuću u predgrađu, školovao kćer koja ne može naći posao iako je stomatolog, te grca pod teretom kredita i osobne egzistencijalne, ali i svake druge nemoći.

Izgubio je Jugoslaviju i to mu je teško palo, ali je zato dobio Srbiju, a Srbija mu je sada jedinica, baš kao kći Sonja (eterična Katarina Marković), jedina ljubav i jedina opsesija, ljubav koju će braniti pod svaku cijenu bez obzira na posljedice. Posljednja točka njegova otpora. Ilijinu državotvornu paranoju potencira i stalno emitiranje televizijskih vijesti (spikerica i odlična pjevačica je Vanja Milačić) u kojima "veliki vođa" (po rečeničnom sklopu i jeftinoj frazeologiji

NOVA KRIZA Poznati junak sada grca pod teretom kredita

Čvorović je danas mali stanovnik beogradskog predgrađa čija kći ne može pronaći posao iako je stomatologinja

nevjerovatno sličan Aleksandru Vučiću) narodu poručuje da će ekonomsko blagostanje nastupiti tek nakon što se postigne političko jedinstvo protiv kojeg su raznorazne udruge, bjelosvjetski plaćenici i strani sveprisutni špijuni kojih ima i više nego u Titovo doba. Sve sličnosti s Hrvatskom uopće nisu slučajne. Ilijina žena Danica (uvjerljiva Nela Mihailović) na početku muževljevih psihičkih problema još mu i pokušava pružiti otpor, ali kasnije se potpuno prepušta njegovoj verziji stvarnosti jer si ne želi priznati da je život provela s krivim čovjekom pa joj život prolazi u svakodnevnom kukanju zbog skupe uvozne hrane i paničnom mijenjaju stolnjaka na sirotinjskom kuhinjskom stolu. Podstanara koji je samo šibica za razbuktavanje Ilijine urođene paranoje nadmoćno glumi Milutin Milošević, dok sve pohvale zaslužuje odlična Dušanka Stojanović Glid u ulozi zaštitnički raspoložene Ilijine sestre blizanke Đure. Riječ je o komičarki koja je legitimna nasljednica Jelisavete Seke Sablić.

Ne služi samo smijehu

Cijela je ponešto preduga i neujednačena predstava smještena u Čvorovićev stan (scenograf Branko Hojnik), kostimi Ivane Vasić su svakodnevni, a dobar je posao napravila skladateljica Irena Popović Dragović lansirajući u novom ruhu hitove poput pjesme "Devojko mala" koju je skladao rođeni Zagrepčanin Darko Kraljić. Beogradski "Balkanski špijun" predstava je koja, poput drugih Kovačevićevih djela, može nasmijati publiku, ali to joj ni slučajno nije glavni cilj ni smisao postojanja, što može zbuniti, kako publiku tako i izvođače. Kovačević je puno destruktivniji i dublji autor nego što se to čini na prvi pogled, ali tu destruktivnost nemoguće je prenijeti doslovnošću i pojednostavljanjem.